

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту  
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ**

**кваліфікаційної роботи**

**на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»  
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Облік, аудит і податковий консалтинг  
(назва освітньої програми)

на тему: «Особливості обліку та оподаткування послуг міжнародних вантажно-транспортних перевезень на прикладі ТОВ «КОНТ-ТРАК»

**Виконавець:**

Студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій  
групи 41

Назаренко Олена Володимирівна \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

**Науковий керівник:**

Кандидат економічних наук, доцент  
(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

**Одеса 2024**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** У сучасних умовах ринкової економіки України однією з найважливіших цілей є встановлення найбільш ефективної системи бухгалтерського обліку. У першу чергу це стосується бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій, що здійснюються відповідно до загальноприйнятих міжнародних правил.

Експортні операції є одними з базових зовнішньоекономічних відносин, які не лише забезпечують розширення міжнародних зв'язків, але і сприяють утворення сприятливого середовища для розвитку світової торгівлі і підтримання стабільності глобального економічного простору.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Тема міжнародних операцій є достатньо складною та багатогранною у сфері обліку та оподаткування. Її досліджувала значна кількість вітчизняних та зарубіжних науковців такі як Л. І. Бабій, Ф. Ф. Бутинець, Т. І. Войтенко, І.А. Волкова, Й. Я. Даньківа, І. В. Жиглей, Г. Ю. Коблянська, М. І. Крупка, М. В. Кужельний, Ю. А. Кузьмінський, Л. Г. Ловінська, І. В. Мельничук, І. І. Пилипенко, М. С. Пушкар, О. В. Сторожук, Л. М. Таранюк, Н.В. Федькевич, В. Г. Швець та інших.

Теоретично і практично вирішені аспекти обліку та оподаткування експортних операцій є важливими складовими успішної роботи підприємств на міжнародному ринку. Зокрема, існують визначені стандарти та рекомендації щодо ведення бухгалтерського обліку, враховуючи специфіку експортної діяльності, такі як міжнародні стандарти фінансової звітності. Проте деякі аспекти даної проблеми, наприклад, неоднозначність в інтерпретації нормативно-правових актах, неповністю досліджено облікові методики визнання та оцінки об'єктів обліку експортних операцій, визначення оптимальних податкових стратегій в умовах змінного економічного середовища тощо залишаються предметом дискусії та потребують подальшого наукового дослідження.

**Мета і завдання дослідження.** Метою даного дослідження є вивчення, аналіз та систематизація особливостей обліку та оподаткування експортних операцій з урахуванням сучасних трендів у міжнародній торгівлі на підприємстві.

Досягнення мети в даній роботі визначає вирішення таких завдань:

- визначити та дослідити теоретичні засади експортних операцій;
- розглянути стан експортних операцій та перспективи їх розвитку в умовах євроінтеграції;
- визначити особливості нормативно-правового регулювання обліку експортних операцій в Україні;
- розглянути особливості обліку та оподаткування операцій у сфері експорту;
- здійснити характеристику діяльності підприємства та оцінити його фінансовий стан;
- дослідити організацію обліку та документування експортних операцій на підприємстві;
- розглянути особливості оподаткування експортних операцій на підприємстві;
- провести аналіз експортних операцій на підприємстві та його ділової активності;

- розглянути особливості здійснення внутрішнього контролю на підприємстві;
- визначити шляхи покращення облікового забезпечення експортної діяльності на підприємстві та його фінансового стану загалом.

**Об'єкт і предмет дослідження.** Об'єктом дослідження є система обліку та оподаткування послуг, пов'язаних із міжнародними вантажно-транспортними перевезеннями, а також безпосередньо їх аналіз на ТОВ «КОНТ-ТРАК».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти, методики обліку й оподаткування, аналізу та внутрішнього контролю експортних операцій.

**Методи дослідження.** Задля досягнення поставленої мети даного дослідження, що полягає у вивченні та систематизації особливостей обліку та оподаткування експортних послуг, було використано різноманітні методи, які включають як теоретичні, так і практичні підходи. Так, було використано методи спостереження та збору інформації щодо об'єкта дослідження, індукції та дедукції для характеристики об'єктів обліку і контролю експортних операцій, порівняння і групування задля систематизації статистичних даних експортних операцій, а також їх узагальнення щодо подальшого покращення їх організації на підприємстві. Водночас в роботі був задіяний графічний метод, за допомогою якого ми представили результати даного дослідження у вигляді діаграм, таблиць та схем.

**Інформаційна база дослідження.** Для написання випускної роботи були використані актуальні нормативні документи та літературні джерела, які досліджувалися в даній галузі. Інформативна база дослідження включає законодавчі та нормативні акти, які регулюють процеси обліку та оподаткування експортних операцій, наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників у цій галузі, періодичну літературу, матеріали науково-практичних конференцій, статистичну інформацію, дані первинної звітності, фінансової та податкової звітності ТОВ «КОНТ-ТРАК», а також матеріали із мережі Інтернет.

**Структура та обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (35 найменувань) та 19-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 140 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 18 таблиць, 14 рисунків.

**Публікації.** Результати дослідження, представлені в кваліфікаційній роботі бакалавра, були апробовані на VII Міжнародній науково-практичній конференції «Topical aspects of modern scientific research» у м. Токіо, Японія та представлені в опублікованій статті:

1. Назаренко О. В., Добрунік Т. П. Ринок вантажних перевезень в Україні: реалії сьогодення та перспективи. *Topical aspects of modern scientific research*. Токіо, Японія. 21-23 березня 2024. С. 293-303.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні аспекти обліку та оподаткування експортних операцій*» досліджено теоретичні засади експортних операцій, їх стан та перспективи розвитку в умовах євроінтеграції. Детально здійснено моніторинг

нормативно-правового регулювання міжнародних операцій у сфері експорту транспортних послуг. Акцентовано увагу на особливості обліку та оподаткування експортних операцій.

У другому розділі *«Особливості обліку та оподаткування послуг з вантажних перевезень у міжнародному сполученні на підприємстві ТОВ «КОНТ-ТРАК»* здійснено фінансово-економічну характеристику ТОВ «КОНТ-ТРАК» та оцінено його фінансовий стан. Досліджено організацію обліку та практичні аспекти документообігу вантажних перевезень у сфері експорту на досліджуваному підприємстві. Визначено особливості оподаткування експорту вантажно-транспортних послуг на даному підприємстві.

У третьому розділі *«Аналіз і контроль експортних операцій та оцінка їх ефективності на ТОВ «КОНТ-ТРАК»* проведено аналіз щодо динаміки експорту послуг і розглянуто їх динаміку в розрізі країн, здійснено оцінку ділової активності ТОВ «КОНТ-ТРАК», проаналізовано рентабельність експортних операцій та його чистої рентабельності. Розглянуто особливості здійснення внутрішнього контролю на підприємстві, а також надано рекомендації щодо покращення фінансового стану досліджуваного підприємства та облікового забезпечення його експортної діяльності.

## ВИСНОВКИ

Результати проведеного нами дослідження дозволяють зробити висновок, що обрана тема є дуже актуальною та важливою в сучасних ринкових умовах, оскільки експортна діяльність підприємств є одним із головних стратегічних напрямків економічного зростання. На підставі цих результатів можна зробити наступні висновки:

1. Експорт є важливим джерелом доходу для більшості країн, який допомагає розширити ринки збуту. При ньому досить часто збільшують обсяг виробництва, що призводить до створення нових робочих місць і водночас підвищується соціальний рівень країни загалом. Поняття «експорт» більшість науковців інтерпретують по-різному та присвячують власні праці щодо вивчення проблеми підвищення ефективності експортних операцій.

2. На експорт в Україні вагомий вплив має євроінтеграція, що відкриває нові перспективи щодо економічно-соціального розвитку держави. Так, у 2023 році частка ЄС у зовнішньоторговельному обороті України склала 56%, що на 3% більше порівняно з 2021 роком. Під час воєнного вторгнення було укладено досить багато угод, які полегшили та збільшили обсяг експортних перевезень вантажів морськими, залізничними та автомобільними шляхами. Проте все ж таки залишаються невирішені проблеми, які необхідно вирішити шляхом розробок різних стратегічних проєктів на державному та приватному рівнях.

3. Діяльність експортних операцій в Україні регулюється багатьма чинними Законами України, Кодексами України, Указами Президента України, НП(С)БО та МСФЗ, Наказами та Положеннями Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, а також угодами, що укладені Україною та іншими державами, та

іншими нормативно-правовими актами України. Основним законом, що регулює діяльність підприємств України на зовнішньому ринку, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

4. Облік та оподаткування експортних операцій має свої певні особливості та переваги. Перш ніж розпочати експортну діяльність необхідно пройти деякі процедури на митниці, що зазначені в МКУ, та отримати ліцензію на здійснення такої діяльності. Під час експорту товарів оформлюються багато первинних документів, проте найголовнішим серед них є вантажна митна декларація. При здійсненні експортних операцій важливим є визнання доходу, який може залежати від умов поставки. Такі умови зазначені в правилах ІНКОТЕРМС-2020, де прописано відповідальності та зобов'язання покупця та постачальника залежно від умов поставок.

Відповідно до ПКУ, оподатковуються експортні операції за нульовою ставкою ПДВ. Так, на дату завершення митного оформлення товарів виникають податкові зобов'язання за нульовою ставкою ПДВ та складається податкова накладна. При експорті послуг ПДВ визначається по-різному, залежно від місця їх постачання чи місця реєстрації контрагента послуг. Під час здійснення операцій в іноземній валюті виникають курсові різниці за монетарними статтями (грошовими коштами, дебіторською заборгованістю тощо) через коливання валютних курсів на певні дати таких операцій.

5. Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «КОНТ-ТРАК», що займається автоперевезенням вантажу на території України та за її межами за міжнародними перевезеннями. Основним видом діяльності підприємства є надання послуг з перевезень вантажів на замовлення логістичних підприємств та організацій, проте воно займається й іншими видами діяльності такими, як технічне обслуговування транспортних засобів, оптова та роздрібна торгівля деталями, складське господарство та інші.

За 2021-2023 рр. на підприємстві сума необоротних активів зменшилася з 673,2 тис. грн. до 371,7 тис. грн. Проте водночас зросла сума оборотних засобів з майже 2,0 млн. грн. до 8,4 млн. грн. за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Щодо власного капіталу, то його сума також зросла за 2021-2023 рр. за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку – він збільшився з 51,1 тис. грн. до 277,7 тис. грн. Чистий прибуток також зріс за досліджуваний період і склав у 2023 році 181,4 тис. грн. Однак у той же час зросла і сума загальних витрат, темп росту яких перевищував темп росту доходу.

6. На ТОВ «КОНТ-ТРАК» документування операцій з міжнародних транспортних перевезень здійснюється наступним чином:

– Укладається договір про міжнародні вантажні перевезення із замовником.

– Під кожне вантажне перевезення створюється заявка до договору перевезення. У цій заявці зазначають маршрут перевезення, тип автомобілю та завантаження, номер транспортного засобу чи тягача тощо.

– На підставі заявки формуються відповідні документи – Подорожній лист, міжнародна товарно-транспортна накладна (CMR). До CMR також додається рахунок-фактура/інвойс, номер якої також вказується в міжнародній товарно-транспортній накладні.

– Під час проходження митного контролю вантажоперевізник надає митним органам вантажно-митну декларацію, складеною брокером.

– Після прибуття вантажу до місця призначення, особа, яка відповідальна за прийняття вантажу, на підставі відповідних документів (СМР, Акту наданих послуг тощо) та після перевірки на не пошкодження вантажу ставить печатку, підпис та дату отримання вантажу, а потім підприємство-перевізник виставляє рахунок на оплату.

– Після повернення водія на підприємство, він надає всі документи, що були задіяні у процесі даної операції: СМР, Акт наданих послуг, чеки та карточки водія (на внутрішні витрати такі як, наприклад, витрати на віньєтку, плата за дорогу, мости тощо), Подорожній лист тощо.

Бухгалтерський облік у ТОВ «КОНТ-ТРАК» ведеться безперервно з дня його реєстрації та ґрунтується на основних принципах бухгалтерського обліку.

На підприємстві ТОВ «КОНТ-ТРАК» застосовується автоматизована форма обліку. Так, бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ «КОНТ-ТРАК» ведеться програмі BAS-Підприємство. Також є допоміжні програми з більш розширеними можливостями: ЗУП та АТП. Звітність подається до контролюючих органів через Електронний кабінет платника податків, а обмін документами з контрагентами – через програму М.Е.Дос.

На підставі Акту наданих послуг підприємство визнає дохід та відображає його в обліку за субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт та послуг». Якщо це міжнародні перевезення, то ПДВ у підприємства не відображається, відповідно до ПКУ, якщо це транспортно-експедиційні послуги, то операції оподатковуються за ставкою 20% (якщо замовник-резидент) або не оподатковуються (якщо замовник-нерезидент). На субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» обліковується дебіторська заборгованість іноземних покупців. На підставі Подорожного листа та СМР, витрати, що були понесені під час здійснення експортної операції, відображаються в обліку за субрахунком 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг». Курсові різниці, які виникають при зміні курсу валют, рахуються на дату балансу і обліковуються за загальним правилом. І в кінці звітного місяця всі доходи та витрати списуються на фінансовий результат.

7. Дата виникнення податкових зобов'язань з ПДВ під час надання послуг з міжнародних вантажних перевезень у експедитора-резидента вважається подія, яка відбулася раніше: дата отримання коштів від замовника або дата оформлення документів, які підтверджують факт здійснення такого перевезення. Разом із виникненням податкових зобов'язань з ПДВ необхідно оформити податкову накладну в електронній формі та зареєструвати її в єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) в відповідні терміни, встановлені ПКУ.

8. Після проведеного аналізу можна зробити висновок, що загалом протягом 2020-2023 рр. на ТОВ «КОНТ-ТРАК» обсяг експортних операцій значно збільшився – з 1,3 млн. грн. до 13,7 млн. грн.

ТОВ «КОНТ-ТРАК» співпрацює з 5 країнами світу: Румунією, Польщею, Туреччиною, Болгарією та Грецією. Найбільшу частку з отриманого доходу від реалізації експортних послуг становили перевезення до країни Румунії – 60%. Трішки меншу питому частину займали операції з міжнародного перевезення вантажів до Польщі – 25%. І найменше становили експортні операції до країн Туреччини, Болгарії

та Греції – по 5%. Таким чином, рівень рентабельності експорту на підприємстві збільшився у 2023 році порівняно з 2021 – з 86,06% до 98,04%, що є позитивною тенденцією.

Важливо зазначити, що рівень ліквідності підприємства було достатньо низьким, що негативно впливає на загальну ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Також дане підприємство є досить залежним від зовнішніх запозичень і має високий рівень фінансового ризику. Позитивним є збільшення рівня мобільності оборотних активів та зменшення частки кредиторської заборгованості у загальній сумі поточних зобов'язань.

Для покращення фінансового стану та підвищення загальної рентабельності ТОВ «КОНТ-ТРАК» можна рекомендувати:

- 1) більше приділити уваги дебіторській заборгованості, переглянути умови договорів з контрагентами, здійснити моніторинг розрахунків з дебіторами тощо;
- 2) розширювати обсяги продажів за рахунок нових ринків збуту за кордоном;
- 3) оптимізувати витрати, що пов'язані з транспортуванням та зберіганням товарів;
- 4) скоригувати заходи щодо капітальних вкладень та оновлення транспорту.

9. Щодо внутрішнього контролю, то під час його здійснення було виявлено, що найбільш безнадійною дебіторською заборгованістю стала заборгованість підприємства ТОВ «АВ Лоджистік», яке протягом декількох років не сплачувало заборгованість за отримані послуги. Сумнівною визнано дебіторську заборгованість підприємств ТОВ «КОНТФОРВ», ТОВ «Транс Кеа Логістік», ТОВ «АЛЬФАКОСТА ЮКРЕЙН».

10. Так як на ТОВ «КОНТ-ТРАК» впродовж періоду 2021-2023 рр. загальна сума витрат збільшувалася, а сума собівартості переважала над сумою чистого доходу, то це говорить про необхідність проведення таких заходів, як: удосконалення управління логістикою, впровадження новітніх технологій, оптимізація складського управління, ефективне управління паливом тощо.

Для того, щоб підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства, рекомендовано розширювати сферу послуг до мультимодальних перевезень.

Для удосконалення облікового забезпечення експортної діяльності ТОВ «КОНТ-ТРАК» на підприємстві можна впровадити наступні заходи:

1. Впровадження цифрової системи обліку ЗЕД-операцій.
2. Створення ключових показників ефективності (КРІ).
3. Регулярне оновлення програмного забезпечення.
4. Співпраця з експертами-консультантами.

## АНОТАЦІЯ

**Назаренко О. В. «Особливості обліку та оподаткування послуг міжнародних вантажно-транспортних перевезень на прикладі ТОВ «КОНТ-ТРАК»».**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та оподаткування експортних операцій, їх нормативно-правове забезпечення, а також розвиток експорту в умовах євроінтеграції.

Проаналізовано загальну фінансово-економічну характеристику ТОВ «КОНТ-ТРАК», організацію обліку вантажних перевезень та оподаткування на даному підприємстві, динаміку його експорту послуг та ділової активності, а також організацію внутрішнього контролю.

Запропоновано рекомендації щодо покращення фінансового стану ТОВ «КОНТ-ТРАК» шляхом оптимізації витрат та зменшення дебіторської заборгованості, а також удосконалення облікового забезпечення експортної діяльності досліджуваного підприємства за допомогою впровадження інноваційних технологій.

**Ключові слова:** облік, оподаткування, експортні операції, вантажні перевезення, внутрішній контроль.

## ANNOTATION

**Nazarenko O. «Features of accounting and taxation of international freight transportation services on the example of KONT-TRAC LLC».**

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Auditing and Tax Consulting». – Odesa National Economic University. – Odesa, 2024.

The work deals with the theoretical aspects of accounting and taxation of export operations, their regulatory and legal support, as well as the development of exports in the context of European integration.

Author analysis the general financial and economic characteristics of KONT-TRAC LLC, the organization of accounting for freight transportation and taxation at this enterprise, the dynamics of its export of services and business activity, as well as the organization of internal control.

Author offers recommendations for improving the financial condition of "KONT-TRAC" LLC by optimizing costs and reducing accounts receivable, as well as improving the accounting support of the export activities of the studied enterprise through the introduction of innovative technologies.

**Keywords:** accounting, taxation, export operations, freight transportation, internal control.